

S. B. F. O. , XVIII/3-4, Eylül-Aralık 196

SİYASİ BİLİMLER ve HUKUK

BİR SİYASİ EĞİTİMİN UNSURLARI, PRENSİPLERİ

Prof. Bahri SAVCI

I — SİYASET İLMİ DE, BİR ANLAMA GÖRE GİTTİKÇE DAVRANIŞLAR İLMİ OLMAKTADIR :

1 — Freud'un koyduğu esaslar içinde şahsiyetleri inceleyip, şahsiyet tipleri yoluyla siyasî iktidar alanında gözükten davranışları kavramağa, yorumlamağa gayret ediliyor.

2 — Sosyal - Psikoloji verilerinden yararlanarak, belli bir siyasî şahsiyetin çocuk iken gördüğü, tâbi olduğu büyüme usulleri gözden geçiriliyor ve bu usullerin onun davranışlarına getirdiği etkileri hesaba katarak, o siyasî şahsiyetin müessir olduğu siyasî oluşun mahiyeti kavranmağa uğraşılıyor.

3 — Seçmen oylarını yönelten kanat yapıcılarının kişilikleri, menfaat çevresi incelenerek, bunların, seçmen oylarını ne mahiyette ve ne yolda inşa ettikleri tesbite çalışılıyor.

Özetle, bir kelime ile, siyasî oluşları, hukuk kuralları açısından, tarihî olaylar açısından açıklama yerine, kişinin davranışlarına müessir olan, kişinin davranışlarını imâl eden, idare eden psikolojik - sosyolojik - antropolojik - iktisadî - kültürel verileri bulup, bu açılardan siyasî iktidarla ilgili ve ilişkili olayları kavrama, yorumlama, keşfetme çalışmaları yapılmaktadır.

II — EĞİTİM DE, SONUÇ BAKIMINDAN «DAVRANIŞLAR ÜZERİNDE» BİR İNCELEMEDİR :

Eğitimde : hangi psikolojik yapıda bulunan kişinin, hangi psiko - sosyal şartlar altında, ne gibi davranışlarda bulunabileceği,

toplumla, çevre ile nasıl intibak edebileceği; sonunda bütün çevre şartları ile toplumun ve onun içinde kişinin daha ahenkli bir düzene yükselme yollarının nelerden ibaret olacağı incelenir ve araştırılır.

İşte bu noktada, eğitim, siyasî olay ve siyasî toplum ile veya siyasî olay, siyasî toplum, eğitim ile kesişmektedir ve mesele ,eğitim açısından şöyle bir mahiyet almaktadır: Kişi bir siyasî toplum içindedir. Bu siyasî toplum, her çağda, daha ahenkli, daha müteal bir düzen içinde bulunmalıdır, bulunmağa gayret etmektedir. Bu, daha ahenkli, daha müteal düzen, kişiden ve toplumdaki, kendisine intibak gayreti isteyecektir. O halde, siyasî toplumun, daha ahenkli, daha faal bir düzene ulaşabilmesi için, kişinin ve toplumun davranışlarını bu daha yüksek plândaki ahenk ile intibak ettirebilmesinin prensipleri neler olmalıdır?

İşte meselemiz, bu noktaya gelince; eğitim ile siyaset bilimleri verilerinin kesiştiği noktadayız demektir. Bu noktadaki hem eğitim mahiyetini, hem siyasî mahiyeti belirtmek için şu tavsifi veya adı takarak söyleyelim: Siyasî eğitimin prensiplerini bulma noktasındayız. Bu noktanın eğitim yönü şundan ibarettir: Kişideki ve toplumdaki siyasî davranışların, siyasî toplum çevresine, ortamına nasıl intibak edebileceğinin araştırılması... Keza, bu noktadaki siyasî yön de şundan ibarettir: kendisine intibak edilecek çevre veya ortamın, esas itibariyle, siyasî iktidar olaylarının geçtiği bir ortam olması ve bu çevre veya ortama yapılacak intibak davranışlarının da, gene esas itibariyle, siyasî iktidarla ilgili, ilişkili olaylar teşkil etmesi...

III — BÜTÜN BU TAHLİLDEN ŞU SONUCU ÇIKARMAK İSTİYORUZ :

Eğitimin, ister-istememez bir siyasî yönü de vardır. Buna, biz, siyasî eğitim diyeceğiz. Siyasetin de, ister-istememez eğitimle kesiştiği bir nokta vardır. Bu noktaya da biz, siyasî eğitimin prensiplerinin bulunduğu nokta diyeceğiz.

IV — O HALDE KONUMUZ ŞURAYA GELİYOR : BU NOKTADA MÜŞAHEDE EDECEĞİMİZ SİYASİ EĞİTİM PRENSİPLERİ, UNSURLARI NELERDİR ?

Siyasî eğitim konusunda esas şu olacaktır: Daha âdil, daha müteal, daha ahenkli bir düzen ile kişi ve toplumu intibaklı kıl-

mak... Bizce, siyasî eğitim, hele gençlerin siyasî eğitimi, bu intibakı vermekten ibarettir. Bu intibakın, yâni siyasî eğitimin prensipleri ve ameliyeleri de şunlardır:

1 — Karakteri Geliştirme Prensibi : Karakter Üzerinde Ameliyeler :

Siyasî hayat, zor bir hayattır. Kuvvetli bir karakter üzerine dayanılmak gerekir. Bu karakterin de imâli pek çetin bir iştir. Eski despotlar çağında, veya daha sonraki despotik aydınlar çağında mesele biraz daha kolaydı. Yalnızca, siyaseti yapan despotik veya pek dar bir aydınlar çevresinin karakteri üzerinde yetiştirici ameliyelere girersiniz, yalnızca onları yetiştirirsiniz ve sonra, siyaseti onların eline bırakırsınız, olurdu.

Çağımızda durum böyle değildir. Çağımızda, siyaset ile kitle uğraşır. Çağımız kitle siyaseti çağıdır. Bu yüzden, kitlenin bütün kişilerinin karakteri üzerinde, daha ahenkli, daha müteal düzene intibak ameliyeleri yapmak zorunu doğmuştur. Bu da pek güç bir iştir. Güçlük, önce, karakteri geliştirme prensibini uyguluyacağımız kitlenin sayı ifadesinden gelir; sayı çokluğundan gelir. Sonra da, zamanımızın eşitçilik prensibi, kitle içinde herkese siyaset yapmak hakkını ve hattâ ödevini verdiği halde, birçok kişilerin, daha doğuştan, siyaseti suiistimâle yatkın olarak dünyaya gelmelerinden ve bunlara da mesut bir siyasî eğitim verme güçlüğünden gelir. Bugün, kitlenin her üyesi, bilgisini, kişi olarak insanî ve siyasî ahlâkını siyasî münasebetlere uygulama hakkını kazanmış, böyle bir mevkie gelmiştir. Artık hiç bir zaman da, siyaseti, yalnız en bilgililere, en karakterlilere ayırmak mümkün olamayacaktır. O halde, daha pek genç yaşlarında iken, her kişinin, bir siyasî eğitimden geçmesi gerekir. Bütün hayatı süresince de, bu eğitim devam etmelidir.

O halde, karakteri geliştirme prensibinin uygulanması olarak, bu siyasî eğitimin unsurları neler olacaktır?

Herşeyden önce şunu söylemeliyiz ki, siyasî eğitim de bir genel eğitimin içindedir; yâni insanı imâl probleminin içindedir. Siyasî eğitim de, insanı imâlden başka birşey değildir. Ama gene de insan karakterinin, sırf siyasî münasebetler alanında iken sahip olması gereken çizgiler de vardır. Burada, işte onları sözkonusu edeceğiz.

A — HERŞEYİ GENEL MENFAATE İRCÂ : Bir gence verilecek siyasî eğitimin ilk unsuru, bizce onun karakterini, herşeyi genel menfaate ircâ etme yeteneği ile kuvvetlendirmektir.

Siyasette, Atatürk'ün de belirttiği üzere ,insanî ve siyasî ahlâkı yerinde olan kimselerin kamu oyu önünde yapacakları bir serbest tartışmada, memleketin yüksek faaliyetlerini arama faaliyetleri vardır. Fakat, türlü beşerî ihtiraslar, dar görüşler, insan oğlunu yanıltır. İnsan bir müddet sonra kendi kişisel çıkarlarını, kendi zümresinin, kategorisinin çıkarlarını memleketin çıkarları gibi görmeğe başlar. Bu, özel çıkarlar ile, genel çıkarlar arasında bir ayniyet görmedir.

İşte, bir genci, bu ayniyet içinde bunalmaktan kurtarmak gerekir. Atatürk'ün sözünü ettiği insanî ve siyasî ahlâk, her çıkarı genel menfaate ircâ edebilme; her problemi, onu çevreleyen özel, kişisel, sınırlı, küçük menfaatler çemberinden sıyırıp genel menfaat açısından mütalâa edebilmede, değerlendirebilmededir. Bir siyasî eğitim, bunu vermelidir.

B — OYUNUN KAİDELERİNE UYMA : Demokratik nitelikte bir siyaset, belli oyun kaidelerine göre yapılır. Böyle bir siyaset genel halk rızasına dayanır. Şu anlamda ki; bir yanda halkın çoğunluğunun rızası ile iktidar faaliyetleri; öte yanda, halkın azınlığının rızası ile muhalefet faaliyetleri ve topyekûn halk rızası temelinde de iktidar - muhalefet münasebetleri ve faaliyetleri vardır. İktidarın, iktidar olarak devam etmeğe çalışma; muhalefetin, gelecek iktidar olmağa gayret etme hakları vardır. Binaenaleyh, iktidar - muhalefet münasebetlerinin de, bu rakip hakların ve faaliyetlerin, beşerî, insanî bir seviyede idâme ettirilerek yürütülmesi gerekir. Böyle bir seviyeye ulaşmanın ve orada kalmanın yolu, bütün siyasî münasebetleri idare eden kuralların, çok ciddî olarak riayet görmesidir. Hem iktidarın, hem muhalefetin, birinin iktidarda kalma, ötekinin iktidar haline gelme hususunda giriştikleri maçta, oyun kaidelerine son derece uymaları gerekir. Bunun için, ilerde siyaset yapacak bütün gençlerin karakterine, bu hususta gerekli centilmen salâbetini vermek gerekir.

C — HERŞEYDE HAKLI BİR KARŞI GÖRÜŞ İHTİMALİNİ KABUL : Modern demokratik siyaset, türlü görüşlerin bir arada yaşaması ile mümkün olur. Bunun için de her görüşün, kendisinden başka görüşlerin de mevcut olabileceğini daha peşinen kabul etmesi gerekir. Hattâ kabul etmesi gerekir ki; bu başka görüş, bu

alternatif görüş, daha haklı bir görüş olabilir. Başkalarınca çoğunlukça daha üstün görülüp tercih edilebilecek bir görüş olabilir. Binaenaleyh, oyunun kaidesi gereği, uygulama yerine bu görüşün gelmesi gerekebilir.

İşte, gençlerde, her konuda, kendi görüşünün karşısında bir başka görüşün de var olabileceğini ve hattâ bu karşı görüşün, çoğunlukça daha makbul sayılabileceği ihtimâlini daha baştan kabule hazır bir karakter, bir zihniyet yaratmak lâzımdır.

D — YENİLGİYİ HAZMETME KABİLİYETİ: Herşeyde bir karşı görüşün de, bir alternatifin de bulunabileceğini ve üstelik bunun bir haklı görüş veya çoğunlukça tercih edilen bir görüş olabileceğini, daha baştan kabul, gerektiği zaman, kendi görüşünün, kendi alternatifinin yenilgisini de kabul etmeyi zorunlu kılar. Onun için, gencin, siyasî münasebetler alanında, kaidelerine göre oynanmış bir oyunun sonunda gelecek bir yenilgiyi de, bir centilmen karakterinin salâbeti ile hazmetme kabiliyetini geliştirmesi gerekir.

E — YAŞANMAĞA DEĞER BİR DÜNYA KURMA İHTİYACI: Yüksek anlamı ile siyasetin amacı, daha âdil, daha müteal, daha ahenkli bir dünya kurmak, kişinin, buna intibakını sağlamak idi. Yoksa, siyaset, sırf iktidar için iktidar faaliyeti değildi. İktidarın, iktidar faaliyetlerinin bir ahlâkî amacı olmalıdır: Bütün unsurları ile yaşanmağa değer bir dünya kurmak...

Bu dünyayı yaşanmağa değer kılan unsurlar da - zamanımızda - insanı insan yapan, olgunlaştıran bütün fikrî, entellektüel, moral melekelerinin gelişmesi, yâni hürriyet ile, bütün maddî varlığını yücelten sosyal güvenlik, sosyal adalettir.

İşte gençlerin karakter omurgasını imâl ederken, onlara, bu modern kavramların dünyasında yaşama ihtiyacını duyurtmak; onlara, bu değerlerin hâkim olmadığı bir dünyada yaşamanın değersizliği duygusunu vermek; onlarda, dünyalarında bu değerlerin hâkim olması için yapılacak savaşa katılma zihniyetini uyandırmak lâzımdır. Bu, bir entellektüalizm fildişi kulesinde, rahat düşkünlüğü içinde yaşamanın reddi; ahlâkî, insanî, siyasî değerleri ve bilgisini, dünya münasebetlerine uygulama karakterini kazanmadır.

F — KİTLEYE MUKAVEMET GÜCÜ : Karakteri geliştirici eğitimin bir yönü de, gençleri ve bilhassa ileriki faal politikacıları, bizzat kitlenin bazı istek ve dileklerine karşı mukavemet gücü

ile donatıcı olmasıdır. Kitlenin siyaset sahnesine bütün ağırlığı ile çıkıp, siyasete etki getirdiği çağımızda, bu, bilhassa lâzımdır.

Gerçekten, kitle, bugün pek gelişmiş genel oy vetiresi ile siyaset sahnesine, bütün genişliği ile çıkmıştır. Kitle, bugün, oy silâhını kullanmak suretiyle, kendi istek, dilek ve istemlerini, faal siyaset kadrolarına, bütün ağırlığı ile empoze etmektedir.

Oysa ki, hele bir siyasî - sosyal - iktisadî - kültürel az gelişmişlik içinde bulunan yerlerde, kitle; gerçek ve sürekli genel menfaat yerine, kişisel, zümreci, bölgeci ve geçici iktisadî menfaatleri sürmektedir. İnsanı olgunlaştıran gerçek fikrî, moral hürriyetler yerine de, aşırı muhafazacı, gerici iç-güdülerinden gelen eğilimleri ileri sürmektedir. Bütün bunlarla da, siyasetin amacı olan daha müteal, daha ahenkli bir dünyaya değil, durgun, geçici menfaatler üzerine dayalı yetersiz bir dünyaya varılır.

İşte, geleceğin faal politikacısının karakterine, kitlenin bu yönüne mukavemet etme ve onun dilek, istek ve istemlerini, bir müteal düzene doğru kanalize etme gücünü aşılama lâzımdır.

2 — Bilgiyi Geliştirme Prensibi : Bilgi Melekeleri Üzerinde Ameliyeler :

Daha müteal, daha ahenkli, daha âdil bir düzene, sırf karakter gücü ile gidilmez. Hele zamanımızın müdil toplumlarında, iktisadî - siyasî - kültürel ihtiyaçların giderilmesi, bilgili davranışlarla mümkündür. Bu bilgi, ayrıca, kullanılacak siyasî mekanizmayı aramada, bulmada ve nihayet kullanmada da gerekecektir.

O halde gençleri, bilhassa bugünkü dünyamızı yapan siyasî fikirlere, bunların ışığı altında kurulup işleyen siyasî müesseselere, bu siyasî müesseseler vasıtasıyla idare edilecek siyasî - idarî - iktisadî - kültürel tabiatın kavranmasına taallük eden bilgilerle donatmak lâzımdır ki, bu bilgileri üç kategori içinde mütalâa mümkündür :

A — KAYNAK BİLGİLER : Bunlar, önce, içinde yaşanan siyasî - sosyal gerçeğin kurulmasını, bir düzene kavuşmasını, bu düzenin mekanizmasının işlemlerini veren, gösteren, açıklayan bilgilerdir. Bir başka deyimle, ilk kategori bilgiler, mevcut ve siyasî sosyal gerçeğin vücut bulmasını, gelişmesini, işlemlerini temin eden siyasî - sosyal fikirler ile, bu fikirlerin ışığı altında kurulup işleyen müesseselere ait bilgilerdir. İtiraf etmek gerekir ki, mev-

cut siyasî - sosyal gerçeğin kurulmasına kaynak olan bu kategori bilgiler, son derece geniş bir alan kaplar. Bilinmeleri, bir ihtisas işi olur. Ama, bu kategorinin bazı bilgileri, hemen herkes tarafından bilinmelidir ki, onları da şöyle göstermek mümkündür :

a) *Millî hâkimiyet teorisine müteallik bilgiler*: Bunlar yoluyla, emretmenin, otoritenin halk kaynağı kavranmış olur ki, bu suretle, modern demokrasinin bir temel kavramı ile bağ kurulmuş olur.

b) *Hürriyet teorisine müteallik bilgiler*: Bunlar yoluyla da, kişinin bizatihî değeri, toplum içindeki yeri ve toplumla münasebetleri kavranmış olur ki, yukarıki bilgilerle bir araya gelince, iki cevheri entitéyi karşı karşıya getirmiş oluruz: Devlet - kişi...

c) *Temsilî Hükümet teorisine ve şekillerine müteallik bilgiler*: Bunlar yoluyla: hürriyet cevheriyle çevrili otoritenin fiiliyatta belirme, gerçekleşme, uygulanma prensibi; gerçekleşme, uygulanma tarzları kavranmış olur ki, bu suretle belli siyasî fikirler altında siyasî mekanizmaların nasıl vücut bulduğuna varılmış olur.

d) *Devletin görevlerine müteallik bilgiler*: Bunlarla da, devletin icraî - idarî - kazaî ve nihayet bilhassa iktisadî görevinin mahiyetine girilebilir. Buradan, iktisadî hayatın unsurlarına, kalkınmanın yollarına doğru bir fikrî zenginlik elde edilir.

B — TARİHÎ PERSPEKTİF BİLGİLERİ: Yukarıda gösterilen bilgiler, siyasî - sosyal gerçeği kavramakta bir kaynak teşkil eder. Fakat, siyasî - sosyal gerçeğin tümünü yakalamamız için, mevcut siyasî fikirlerin ve müesseselerin tarih içinde geçirdiği çizgileri de bilmemiz gerekir. Bir başka deyimle, bugünkü meselelerin künhüne, meseleye tarihî perspektif içinde bakabilmekle varabiliriz. Onun için, bir siyasî eğitim, insana, bu tarihî perspektifi verecek unsurları ihmâl edemez. İnsana, tarihî perspektif veren bilgiler, diğer bilgilerini kullanmanın bir kılavuzunu da teşkil eder. Meselâ; Türkiye'de, siyaset teorisine, siyasî fikirlere ve müesseselere dair pek güzel bir bilgimiz olabilir. Bu bilgilerle, 1950 den sonrasına bakarak, demokratik müesseselerin Türkiye'de işe yaramadığına, yaramıyacağına hükmedebilir ve demokrasi dışı bir başka siyasî mekanizma aramağa kalkabilirsiniz, Fakat, meseleye, bir de tarihî perspektif açısından bakabilerseniz, görürsünüz ki, Türkiye'nin kaderi, sultanların otoriter siyasî iktidarlarından bir şey elde edememe sonucu, demokratik bir siyasî iktidara doğru gitme çizgisi izlemektedir. Binaenaleyh, bu tarihî perspektif bilgisi, sizi, demokrasi dışı maceralardan korur.

C — ZAMAN VE MEKÂN KESİMLERİ İÇİNDE MUKAYESE BİLGİLERİ : Bunlar, siyasî fikirlerin ve müesseselerin, başka ülkelerde veya aynı ülkede belli bir zaman kesimi içinde nasıl, neden, şu veya bu belli şekilde belirmiş olduğunu verir. Meselâ; Batı'da merkezî krallıklardan bir demokrasiye geçiş olmuştur. Neden ve nasıl olabilmiştir? Şundan ve şöyle olmuştur: Gelişen sanayi ve ticaret bir burjuva iktisadiyatı yaratmıştır. Bu, merkezî krallıkların otoriter idaresini iktisadî hürriyetlerle, önce sınırlamayı sonra bertaraf etmeyi gerektirmiştir. Keza, felsefenin ve Hıristiyanlık dininin tesiri ile beşerî şahsiyetin değeri hakkındaki fikirler gelişmiştir. Bu da, merkezî krallıkların otoritesini insan hakları kavramı ile sınırlamayı gerektirmiştir. Bu suretle, halk hâkimiyeti esasında Batı demokrasileri doğmuştur.

Oysa ki, bir burjuva iktisadiyatının mevcut olmaması, islâmî telâkkinin de bir «kul-teb'a» anlayışı içinde bunalmasından dolayı, Batı'daki bu oluş, pek gerilerden gelmek üzere bizde, ancak hafifçe sınırlı monarşilere münferit olabilmiştir. Orada, neden bir oluşun olup da, burada neden olmadığını, bize ancak bu mukayese bilgileri anlatabilmektedir.

İşte bütün bu bilgiler, gençlerin, zamanında siyasî gerçeği kavramalarına yarar. Keza, bu bilgiler, sür'atle değişen dünyanın bu değişmiş unsurlarını kavramağa yarar. Nihayet bu bilgiler, siyasî alanda gözükecek davranışların kriterlerini tayin etmeğe, siyasî ameliyelerin tenkit ve mürakabelerine yarar. Binaenaleyh neticede, gerçeği tahrif eden görüşleri aşarak, gerçek siyasî ameliyelerin yollarını bulmamıza hizmet eder ki, daha âdil, daha müteal, daha ahenkli bir düzene, ancak bu gerçek ameliyelerle ulaşabiliriz.

3 — Aksiyon Gücünü Geliştirme Prensibi : Hareket Melekeleri Üzerinde Ameliyeler :

Gelişmiş bir karakter, genişlemiş bir bilgi, bir siyasî eğitimin olgunlaşmasının unsurlarıdır elbet... Fakat, bilgi üzerine koyacağımız aksan, bizi, aynı zamanda, bir tehlike ile karşılaştıracaktır: Bizâtihi bilgi, pasif bir keyfiyettir. Sahibini ataletle doğru iter. Bilgi idrâki arttırır. Fakat, bilen ve idrâki artan kişi de, güç karar verir, güç hareket eder.

Siyasî münasebetler alanı ise, siyasî hayat ise, Devlet hayatı ise, bizâtihi dinamik bir hayattır : boyuna karar vermek ve hareket etmek gereken bir hayattır.

Bilgi, karar ve icraları sıhhate kavuşturan bir unsur olmakla beraber, karar vermeğe, icraya geçmeğe bir handikaptır da... Bu sebeple; kesif bir siyasî eğitim içinde bilgisi ve idrâki pek gelişmiş olan gencin, bilgi ve idrâk yükünün ağırlığından gelen ataletini, bir aksiyon terbiyesi ile bertaraf etmek de gerekir. Bunun yolunu, elbette pedagoklar bulacaktır. Biz, bir siyaset ilmi mensubu olarak şunu söyleyebiliriz ancak: Siyasî aksiyon terbiyesinin yeri, bizzat siyasetin içidir. Bu itibarla, gençlerin siyaset ile uğraşmasını önlemek değil, teşvik etmek gerekir. Partilerin gençlik kollarını yasak etmek değil, tersine teşvik etmek gerekir.